

Abonnement pour un an

250 piastres

Adresse:

Idjtihad Constantinople

Téléph: St. 865

XIXème ANNÉE

1 Janvier.: 1924 — No 161

اجتهاد

فلسفی ، اجتماعی ، ادبی ، اقتصادی مجموعه

ابونمان: سنه لکی [۲۴ نسخه]

داخل ایچون ۲، خارج ایچون

۲ بقی لیرادر.

اداره خانه سی

جفال اوغلنده « اجتهاد نهوی »

تلفون: استانبول ۸۶۵

اون طقوزنجی سنه

نومرو ۱۶۱-۱ کانون ثانی ۱۹۲۴

درویش سوزلی

الهی بر مسم ، لقای مقصود
حسن آینه سنده عیاند بکا ،
اونکله حقیقیم بوفیض شهود
بر جنبش جان ووجداندر بکا .

جبریلی غشی ایدر رباب قلم ،
حقق نداسیدر خطاب قلم ،
حرمتله اوکورم ؛ کتاب قلم
نور ایله یازلمش قرآندر بکا .

عبت یولنده کوردیکم بلا
روجه ویربر براوز که اعتلا
اونکله قائمدر وجودم ، ابتلا ،
اک یوکسک احسان شایاندر بکا .

شئون عالمه دقتله باقق
ادراک اطانی یاقار محقق .
خی غافل بیلن آلدانیر مطلق ،
عقلسز دیمکده بهتاندر بکا ،

رند قلندرم یوقدر بونده شک ،
نازینی چکرم صاعماسین فلک ،
جهنمنده بانق ، منت چکهرک
جنته کبرمکدن آساندر بکا .

ازمیر - نوقادی زاده شکیب

محاضرة زراعية

V

زراعت آلتری و ما کینه لری

« آلت ایشلر ، ال اوکونور ! » ضرب مثلنده نه
بویوک بر حقیقت واردر . انسانک کوره جکی ایشلر ،
کندی قوتنه انحصار ایتدیکجه اوغرایاجنی مشکلاته حد
و پایان تصور ایدیه من . هانکی صنعت اولورسه اولسون
اک قاباسندن اک اینجه سنه قادار ، متعدد آلتره احتیاج
کورولور . بسیط و قابا صنعتلرده قوللاتیلان آلترده
قابا صابا شیلردر . فقط اینجه صنعتلرده قوللاتیلان

هپسی دوغریسهده اصل مسئله بودکلدر : اقلیمک ،
مالزمنک « صنعت اثری اوزرینه بر جهندن تأثیری
واردر . » دیمک باشقهدر ، « صنعت اثرینی وجوده
کترین اقلیمدر ، طاشدر ، تورکدر ، دیملک
باشقهدر . قیزیکی محیطک صنعت اوزرینه اولان بوتائیری
صنعتک آصیل بدیی ماهیتی اوزرینه دکل ، صنعتک
رفاقتنده بولونان قسملر ، لابیدی عنصرلر اوزرینهدر .
اقلیمک دیکشیدردیکی ، ساچاقلرک طولی ، عرضی . . .
کبی مادهیه ، کمیته عائد اولان بدیی عنصرلردر . فقط
ساچاقلره بر صنعت ماهیتی ویرن ، اون بدیعهلشدیرن ،
اونی عرب ، عجم ، تورک قیلان ، اوکا عظمت ، وقار ،
سکون ، معنارینی ویرن بواقلم دکلدر . بوکبی
باطنی قیمتلر اقلیم کبی خارجی عامللرله ایضاح ایدیه منزه
دیگر جهندن کرچه مالزمنک نوعی بنانک شکلی ،
وضعیتی . . . اوزرینه بر تأثیر اجرا ایدر . فقط اونک
روحی ، معنایی ، بدیعی دیکشیدره بیلیرمی ؟ شبهه من
تورکک طاشدن و تخته دن یابدینی بنالر بر اولاماز ؛
طاش ، بنانک طاشه کوره ، تخته ، بنانک تخته ایجابانه
کوره اولماسنی ایستهر . فقط تورکک طاش اثری یونانلینک
طاش اثرینه بکیزرمی ؟ ! تاریخنده طاش ایشله یین ملتلرک
اثرلری بری برینک عینی میدر ؟ ! حتی عینی ماتک
تاریخنده مختلف بدیی دورلرک ایسته دیکی تخته ، طاش
دائما بری برینه بکیزرمی ؟ بر ملت صنعتک هر دورنده
عینی قیمتلری می نشر ایدیور ؟ . خلاصه صنعتک
تحولی مالزمنک نوعندن ایلری کله یور . بوتحوالی
وجوده کترین دهاساسلی سبیلر واردر . مالزمنه صنعتک
آصیل بدیی ماهیته دکل ، لابیدی ماهیته بر تأثیر اجرا
ایده بیلیرور .

دارالفنون مدرسلرندن

اسماعیل صقی

نیکدملک محترم وفاضل مبعوثی ابوبکر حازم بک افندیکنک
فرانسیزجه قسمه زده مندرج و بک یوکسک حسیات وهیجان ایله
مشغل منظومه سنک ترجمه منوره می کله جک نسخه منی قیمتلند
برمچکدر . [اجتهاد]

و کوندن کونه تکامل ایدن آلتلر عقللره حیرت ویریر .
 بز بو محضره مزده زراعت آلتلرندن یحی ایده جکیز .
 یاشادیغمز بو عصرده « سنی » لک پک مهم انقلابلر
 کچیردیکنی هر کس بیلیر . سنی زراعی دخی بو انقلابلردن
 حصه دار اولمشدر . حال حاضرده و دنیا تک متعبدن
 مملکتلرنده قوللانیلان آلات زراعیه ایله اسکی آلتلر
 آراسنده پک بویوک فرقلر واردر . صنایعده اولدینی کی
 زراعتدهده بو انقلابه سائق اولان شی ، بر طرفدن
 استحصال مصرفی آزالتمق و دیگر طرفندن ده حاصلاتی
 آرتیرمق املیدر . اجرت سبک بر چوق یرلرده متمادیاً

آرتماسی و بوندن طولای
 مصارف استحصالیه تک ده
 واردات ایله قاپادیلامایاجق
 درجه ده یو کسهلمسی ، بحث
 ایتدیکنمز انقلاب زراعتک
 تأثیرنی تشدید ایتمشدر .
 بزده ، یاقین زمانلره قدار ،
 آوروپاده قوللانیلان آلات
 زراعیه تک تعمیم ایده مه مننده .
 کی اک مهم سبب ده اجرت

شعار دین حق

هر کون دها کنیش سومک ، دها درین آجیاق ؛
 بودرنجه دین ، اک کوزل ، اک یوکسک واک کرچک .
 یکرمنجی عصر اوزه رندن کوزلرک شفقتی
 یاغمورینی آغلامش بر بلوط کبی کچه چک !
 ۱۴ حزیران ۱۹۲۲ هکبه لی آظه
 عمده الله جودت

بولق ممکن اولدینی کی صابانک قیربلان اوقنی ده کویده
 دکیشدیره جک دائماً بر ایکی آدام بولنیوردی . آغاج
 تیرمینی ایسه هر کس یاپه بیلیوردی . عادی صابانلری
 قوللانیلان بر پاشمانک ، « بر اولیوهر » و « وروت ساق » بوللوغنی
 قوللانیلماسی ظن ایدلریکی قدار قولای اولامازدی .
 تخملق تمیزله مک ایچون کوزه رون « تیر یور » بچمک ، بر
 آغاج تیرمیق یرینه هوارک ده میر تیرمیغنی قوللانیلق
 خصوصنده کویلونک اوغرایا جنی مشکلاقی نظر دقتدن
 اوزاق طوتمامق لازم کلیر . بو صایدیغمز سبیلردن
 طولاییدر ، که آنا طولیده زراعت میخانیکیه آلتلری

سرعتله تعمیم ایده مدی . بو
 کون بیله بوکی آلتلرک هر
 یرده قوللانیلماسنه طرفدار
 اولانلرک ، مملکتک علمی ،
 اقتصادی و زراعی احتیاج
 حلرینی دوشونمده دن میدانه
 آتیلدقلرینی سوبله مه یه
 مجبوروز . بر کون ، کورد
 بکلرندن بر جفتلک صاحیله
 کوروشدیکنمز صیراده ، نه ایچون

بر خرمن ما کینه سی کتیرمدیکی کندیسنه صوردم
 و بویله برها کینه تک ایشلری قولایلاشدیروب آزالدا جفتی
 و بو سایه ده تارلارینی بر قاچ دفعه سوروب ایشله مه یه
 وقت بوله بیله چکنی کندیسنه آکلاتمق ایسته دم . « آدم
 سن ده ! ما کینه یی نه یاپاچم ؟ بزم کویلونک قولندن دها
 اینی ما کینه می اولور ! » جوانی ویردی . . . بو مهم
 بحثه دها صوکرآ عودت ایده جکیز .

حربدن صوکرآ زراعت عمله سنک ، هر یرده حس
 ایدیله جک درجه ده آزالماسی و مصارف استحصالیه تک
 کوندن کونه چوغالماسی ، مملکتیمزک بعض یرلرنده یکی
 آلتلره بر تمایل وجوده کتیردی . فی الحقیقه زراعتده
 قوللانیلان آلتلر فابریقه لرده کی ما کینه لره نسبتله دها
 ساده و دها متواضع شیلردر . زراعتک احتیاجلری ده

سبک بالنسبه آزلغندن ، آوروپادن کلن بوللوقلره ،
 خرمن و اوراق ما کینه لرینه یوکسک فیشاتلر ایسته -
 نیلمه سندن عبارت ایدی . دیگر بر سبب ده بو یکی
 آلتلر علمی احتیاجلره کوره یاپیلمش ایدی ؛ بونلر
 آنجق بو طرزده بر اصول زراعتک جاری اولدینی بر
 یرده قوللانیله بیلیردی . بزده زراعت هنوز اک ابتدائی
 بر شکلده یاپیلدیغندن قاراصابانلردن ، آغاج سورکولردن
 و آغاج تیرمیقلردن عبارت بسبب و تدارکی قولای و
 بالنسبه اوجوز آلتلره بوتون احتیاجلری تأمین ایتمک
 ممکن ایدی . دیگر طرفندن ده بر خرمن ما کینه سنی
 ایشلتمک ، بر اوراق ما کینه سنی قورمق کویولرمن ایچون
 پک قولای بر ایش دکلدی . قارا صابانک ده میری
 کورلدیکی زمان بونی چلیکله جهک ده میرجینی قصبه ده

صنایعک هدفلی قارشوسنده يك محدودقالير. صنعتلرده بوتون ایشلری بر یرده ، مثلاً بر فابریقهده طوپلامق و بونلری اوراجقده کورمک ممکندر . فقط ایش زراعت کنبجه بویله اولاماز . زراعتک ماده ابتدائییه سی طوپراقدن باشقه یرشی دکلدرد . بر تارلای اولدینی یردن قالدیروب کوتورمک و صنایعده قوللانیلان استدائی ماده لر وخام اشیالر کبی بر ملکیتدن دیگر بر ملکته سوق ایتک بالطبع ممکن اولاماز . چفتی هر موسمک و هر محصولک و هر یرک احتیاجلرینه کوره باشقا باشقا آتلی مختلف زمانلرده تارلاسنه کتیرمک و اونلری اوراده ایشلتمک مجبوریته در . بوندن طولای صنایعده و فابریقهلرده کورولان ایشلر ایله عملیات زراعیه آره سندم یک بویوک فرقلر واردرد . صنایعده بوتون مساعی بی بر یر طوپلامق و ایشلری محدود بر زمانده و مختلف آتلیله یابوب بتیرمک ممکندر . فقط زراعتده بوتون قوتلر بر آراهه استعمال ایدیلر من ؛ هر ایشک آیری آیری و مختلف زمانلرده کورولسی لازم کلیر . زراعتده سعی ، صنایعده اولدینی قادار شدید دکلدرد . شوقادار که ناداسدن ، قورولامادن خرمن دوکمه قادار هر یرده سعی یک مختلف شکللر الیر . زراعتده قوللانیلان التردخی رفابریقهده بولان ما کینلره نسبتله بالطبع دها بسیطدو . فقط بونلرک هر یری دیگرینه بکزمه من . بر فابریقهده سعی منتظماً و بلا فاسله دوام ایدرد و فعالیت انقطاعه اوغراماز . فابریقهک مدیری چیقاراجنی معمولانی اولدن بیلیر ؛ بوراده هرشی دائماً اصابت ایدن بر حساب مستنددر . احوال فوق العاده مستثنا اولق اوزره . صنعت صاحبی عرض وطلب ارسنده کی موازنیه و تجارتک احتیاجاتنه کوره ایشلرینی تنظیم ایدمیلیر . زراعتی صنایعه مقایسه ایتدیکمز زمان هر ایکی طرز سعی و فعالیت ارسنده یک بویوک فرقلر اولدینی کورمیلیر : زراعتده چفتی زمانه حاکم دکلدرد ؛ هر ایشک کوروله چکی محدود و معین بر زمان واردرد و بومده او ایشی کوروب بتیرمک لازم کلیر .

ناداس یامانک ، تخم آتمانک ، اکن بیجه نک و خرمن دوکمه نک بر موسمی واردرد . بو زمانی تقدیم ویتاخیر ایتک چفتی نک ائده دکلدرد . بوندن باشقه هر ایش ایچون باشقه باشقه التلر قوللانیلیر . تارلاری سوروب خاصرلامیه یارایان بولوقلره تخم اورتوله من ؛ بر «برایان» بولوغی کریمه دن باشقه بر یرده قوللانیلاماز . تخم آیرمه آبی کلن بر «تیریور» ایله پازاره کوتورولوب صنایله جق بغدادی ویا آریانی تمیزله مک ممکن اولاماز . بو آتلی معین ایشلرده قوللاندقدن سوکرا اونلری یرلرینه کوتورمک و سوکرا آیلرجه اولدینی برده براقق لازم کلیر . هر ایش ایچون باشقه باشقه التلر قوللانیلماسی مجبوری ، بو متنوع ایشلری عینی آتلیله کوردیره بیلیمک چاره لرینی آرامیه سائق اولمشدر . بونک ایچون تخم اکن بر ما کینلرک بعض اقسامی چیقاروب یرلرینه کچیریلن بیچاقلره چاپالامه ایشی کورمک ، بر «روت ساق» بولوغنک اوقته طاقیلان دیشلرله بر تیرمیق ویا محجم وجوده کتیرمک ، متعدد ده میرلی بر بولوغی بر چاپا ما کینه سی یرنده قوللانمق چاره لری دوشونولمشدر . بر کره بر چاپیر یچن ما کینه ی اوراق ما کینه سی کبی قوللانمش و برخیلی اوغراشوب و آتک برقاچ بیچاغی قیروب بر باقلا تارلاسنده بیچمشدم . فقط حال حاضرده بر التی بعض تعدیلات و علاولرله مختلف ایشلرده قوللانه بیلیمک املی هنوز قومدن فعله چیقاریله مامشدر . دیگر طرفدن ده ، بویله سنه ده برایی دفعه قوللا نیلاجق آتلیر محافظه ایتکده قولای دکلدرد ؛ بونلر ایچون اوزری اورتولو یرلر و طاملر ایستر . بونلرده زراعتده چوق لزومی اولان متحرک سرمایه نک ازالسنه و بوکا مقابل یک اوزون بر زمانده احصا ایدیلر بیلن نابت سرمایه نک چوغالسنه خدمت ایدرد ، که بوده اقتصادیات زراعیده دوشونوله چک بر مسئله در . دیگر مهم برشیده زراعت میخانیکه آتلیلرندن هانکیلرینک ترجیح ایدلسی لازم کله چکی بوکون صورت قطعیه ده معلوم اولماسیدر . بوکونه قادار اختراع ایدلمش متعدد

مطبوعات قانونی حقه‌ده مطالعة حقوقیه

متحیز محامیلر مزدن علی حیدر بك (مطبوعات قانونك تمديله عائد مطالعات) عنوانيله مهم برتدقيقنامه نشر ايتدى. قانونك بالخاصه ۱۶ نجى ماده‌سى حقه‌ده كى مطالعة سنك اصابتى (اجتهاد) بالتجربه كور مشدر. بر مقاله فلسفيه وعلميه سنده ده بنى قريضة قبيله سنك ادككلىرى ققارلى كسيلوب بر قويويه آتيلدقدن صوكرم قادين وچو ققارلىنىك جاريه وكوله اولاراق صايلملىرى وققارلى كسيلوب قويويه آتيلان سكز يوز قادار اسيردن (عمرو) ك قزى (ريحانه) نك نفس رسالتپناهى ايجون ققارىق بالطبيع شيمه صرحته قابل تاليف كورولمز «عبارة‌سى فضاحت لسانيه جرمنه وبالاخره ۱۶ نجى ماده‌يه، بر ارادة سنه، ضربه‌سى آلتنده تماس ايتديريلشدى. حالبوكه وعبارة (ابوالقدا) نك تاريخك ۶۹ نجى صحيفه سندن وديكر ثقه تاريخيه دن عيناآرجه ونقل اولونمشدى. جزا قانونك ۵۵ نجى ماده سنده ده فضاحت لسانيه دن سب وشتم بنى نك مراد اولونديغى تصريح لزومى بوندن در. مطبوعات قانونك ۱۶ نجى ماده‌سى ده عبنى صراحتة محتاجدر. باقكز كزیده محاميلز علی حیدر بك نه ديوره: «اشبو ماده ده اديان ومذاهدن برينى تزييف وتحقير يولنده وقوع بولا جق نشر ياك مستوجب مجازات اولدينى وصوك فقره سنده اديان ومذاهد حقه ده دلائله مستند مباحثات علميه وفلسفيه نك تحقير عد اولميه جنى مصر حدره نه كى يازيلر تزييفدن ونه كيلىر مباحثات علميه دن معدوددر. بو جهت حقه ده قانونده صراحت اولما ديغندن ايكي مقصد صابان ويولاق وتيرميق كى آلتلك هانكى طوپراقلرده ونه كى ايشلرده قوللانييله جكنى كم تجربه ايدوب ا كلا مشدر؟ زراعت ميخانيكيه التارينك هر طرفده تعمم ايتسنى ايستين و بو مقصده بر طاقم تعهداته كيرن و مادي فداكارلقلره قالقيشان آدملىر شه سز نه ياپديغى و نه ايستديكنى بيلمه ين كي مسهلر در ۱... بزجه مملكتهك حيات اقتصاديه و زراعيه سييله علاقه دار اولان بو مهم مسئله نى ايرى بر ايكي محاضره مزده تفصيل ايدم جكز و كندى تجربه لر مزه استناداً فاصيل بر يولده يورومك لازم كله جكنى ده سويليه جكز.

مسيحى نظم

يكدى كرينه تداخل ايتمكده در. بعض مقالات اولور، كه بر حاحه كوره تزييف وتحقير عد ايداييله جكى حاحه دها سربست دوشونجهلى ديكر برينه كوره مباحثات فلسفيه دن معدود اولور. بناء عليه بر حركت، حكامك متعصب ويا سربست فكريلى اولمالرينه كوره يا موجب مسئوليت اولاجق ويا صاحبي جزا كورمه يه جكدر. حالبوكه جزاده اصل موضوع بحث اولان (فعل) در. بناء عليه دائماً دار ويا كينيش تفسيره مساعد اولان كاتدن زياده فعلى توضيح ايتك ايجاب ايدر. مقصد قانونى، اديان ومذاهديه ويا اندياي عظامه سب وشتم جزاسى تعينيدر. يوقسه بردينك ديكرندن دها احرارانه ويا دها زياده مانع ترقى اولديغنه، مذاهدن برينسك ديكرينى تقليدندن عبارت بولونديغنه وسائره يه دائر درميان اولونه جق مطالعات علميه جرم تشكيل ايتمز. بالخاصه بوندن صوكره بوقيل دين ومذهب مناقشه لرى دها زياده حرارتله نه جكدر. بناء عليه قانونده كى (تزييف وتحقير) (وفضاحت لسانيه) برينه (سب وشتم) قيندينك علاوه سى ايجاب ايدر.

بونكه برابر بر يازينك تحقير ويا تنقيد اولديغى تقدير ايتك كوزونديكى قدر قولاي دكلدر وبرمحكمه هيئتندن بتون اديان ومذاهد حقه ده معلومات كامله صاحبي اولمى، هر برينك قهرطانه قدر نفوذ ايدرك نه كى شيلرك تنقيدادن معدود اولديغى ادراك ايتمكى بلكه مك، بر آزانصاف سزلق اولور. بو بر نوع علم وفن ايشيدر. فصل كه برمحكمه حاسب ايشنى محاسباره، يازى ايشنى خطاطلره، خسته لغك تشخيصنى طبييلره توديع ايدرك اولنرك راپورينه بناي حكيم ايدرسه ديندن، مذاهدن وبغمبراندن باحث يازيلرك ماهيتقى تقدير ايجون ده محكمه جه كيفيت طرفينك، يعنى مدعى عمومى ايله مظلونك تعين ايدم جكلرى اهل وقوفه حواله ايدملىدر اشبو مطالعات قبول ايدلديكى تقديرده (۱۶) نجى ماده نك صوكنه (بوقيل نشر ياك تقدير ماهيتقى مدعى عمومى ايله مظلونك وعدم اتفائلرى حالنده محكمه نك تعين ايدم جكى (۳-۱) كشيلك اهل وقوفه حواله اولونور) فقره سى علاوه ايدمك اقتضا ايدر» [*] محامى على هيدر

[*] (اسوه ج) ده على العموم مطبوعات دعوا لرى اوچى محكمه، ارچى مدعى عمومى، اوچى ده مظلون طرفندن منتخب طقوز اعضالى بر «ثور» هئتى طرفندن رؤيت اولونور. اللى سنه دنبرى (اسوه ج) محامى، مطبوعات جرائيله هيدر برمحكوميت قيد ايتممشدر. [اجتهاد]